

aan	kopie aan	datum
Algemeen bestuur		4-11-2020
van	eenheid en team	bijlage(n)
Nettie Aarnink (ambtelijk betrokkene: Rolf Koops)		-
onderwerp	kenmerk	
Pilots <i>Klimaatrobuust Werken</i>		

Aanleiding

In de MJV 2021 – 2030 zijn middelen opgenomen voor het uitvoeren van pilots, gericht op de aanpak van de droogteproblematiek. Het DB heeft op 27 oktober 2020 krediet beschikbaar gesteld voor de uitvoering van deze pilots 'Klimaatrobuust Werken'. We kunnen nu starten met de uitvoering, te beginnen met het informeren van het algemeen bestuur over de pilots via dit memo.

De pilots in het kort:

- Aanleiding is de droogte-evaluatie 2018: in het droogte-overleg van najaar 2018 met vertegenwoordigers van TBO's, LTO Noord en het waterschap is voorgesteld om pilots op te starten gericht op 'water sparen'.
- Doel is om met concrete maatregelen in de praktijk te leren hoe we samen met agrariërs en terreinbeheerders droogte kunnen inbedden in ons werk.
- Met de TBO's en LTO Noord wordt overlegd welke bijdrage zij (deels in natura, deels financieel) leveren aan eventuele maatregelen die worden uitgevoerd.
- De pilotresultaten dragen bij aan op te stellen beleid Klimaatrobuust Werken
- In de MJV heeft het AB in september 2020 € 700.000 beschikbaar gesteld voor uitvoering van de pilots.
- Hiervan is € 150.000 voor mogelijke andere pilot(s) in het beheergebied gereserveerd voor de komende jaren.

Doel/inleiding

Het kan niemand ontgaan zijn; de jaren 2018, 2019 en de eerste helft van 2020 gaan de boeken in als extreem droog door een bovengemiddelde hoeveelheid verdamping en minder neerslag dan normaal. De gevolgen voor het beheergebied van het waterschap waren en zijn groot voor de landbouw, natuur en andere functies door een verslechterde waterkwaliteit, uitzakkende grondwaterstanden en droogvallende waterlopen.

In navolging van de droge periode in 2018 is de *Beleidsevaluatie Droogte* uitgevoerd. Deze evaluatie is op 23 januari 2019 aangeboden aan en vastgesteld door het algemeen bestuur.

Eén van de belangrijkste constatering in de beleidsevaluatie was dat de droogte van 2018:

‘zowel landbouw als natuur tot het inzicht heeft gebracht dat er een gezamenlijk doel ligt in een veerkrachtiger en klimaatrobuuster watersysteem dat tegen extreme weersituaties kan, zowel in natte als droge situaties’.

In het droogte-overleg van najaar 2018 is door vertegenwoordigers van natuur- en terreinbeherende organisaties, land- en tuinbouworganisatie en het waterschap voorgesteld om pilot op te starten gericht op ‘water sparen’.

In het kader van de beleidsontwikkeling Klimaatrobuust werken zijn de volgende pilots ontwikkeld:

- Pilot Weijerswold – ‘samen slimmer sturen’.
- Pilot Brecklenkamp – ‘samen vasthouden’.

Waarom deze gebieden?

De droogteproblematiek in het pilotgebied Weijerswold komt vooral voort uit knelpunten in de stuurbaarheid van de wateraanvoer. In tijden van lage afvoeren van het Schoonebeekerdiep kan niet optimaal gebruik worden gemaakt van de aanvoermogelijkheden naar het pilotgebied. Er liggen kansen om de aanvoer van water te verbeteren, wat ten goede komt aan de natuur (Kloosterbos), cultuurhistorie (Schans de Katshaar) en de landbouw (Weijerswold). Ook worden maatregelen voorzien in het Kloosterbos, onder andere gericht op het langer vasthouden van water in droge periodes. De wateraanvoer- en inrichtingsmaatregelen Kloosterbos zijn in eerste instantie maatregelen van het waterschap zelf. Daarna en daarnaast zullen in een verkenning met terreinbeheerders en de agrariërs in het gebied kleinschaliger kansrijke maatregelen worden benoemd en uitgevoerd om water langer vast te houden, waarmee de afhankelijkheid van aangevoerd water verkleind kan worden. Daarbij zal de samenloop met KRW maatregelen worden gezocht. We noemen deze pilot: Pilot Weijerswold – ‘samen slimmer sturen’.

De droogteproblematiek in Brecklenkamp is elk jaar zichtbaar. Met name de afgelopen drie jaar zijn deze nogmaals uitvergroet. Naast droogvallende beken en sloten heeft ook de vegetatie (bomen) veel last gehad van het neerslagtekort. Het gebied heeft geen aanvoermogelijkheden, echter liggen er wel kansen om gebiedseigenwater langer vast te houden. Het initiatief om water vast te houden komt vanuit het gebied. De twee betrokken agrariërs zijn enthousiast om samen aan de problemen te werken. We noemen deze pilot daarom: Pilot Brecklenkamp – ‘samen vasthouden’.

Hierna worden deze twee pilots nader toegelicht.

Pilot Weijerswold – ‘samen slimmer sturen’

De werkzaamheden voor deze pilot zijn uitgesplitst in twee onderdelen: een gebiedsproces en werkzaamheden aan stuwen en gemalen. In het gebiedsproces zullen detailmaatregelen voor het vasthouden van water voor natuur, cultuurhistorie en landbouw worden verkend. Daarbij zal de samenwerking van en interactie met landbouw en terreinbeheerders worden gezocht.

Werkzaamheden en kostenraming

Aan de slag met het gebiedsproces:

- Verkenning van de aanleg van de nevengeul rond het Kloosterbos over de al aangekochte landbouwpercelen, waarbij de combinatie wordt onderzocht van KRW-inrichting Schoonebeekerdiep met klimaatmaatregelen (ook hiervoor zijn in de MJV middelen beschikbaar gesteld).
- Verkennen van maatregelen voor water vasthouden door de landbouw in het kader van DAW-initiatieven.
- Verkennen van waterberging en een verbeterde waterhuishouding Schans de Katshaar (cultuurhistorie), samen met het Drents Landschap en Staatbosbeheer.
- De verkenning/voorbereiding uitgevoerd van de herinrichting van het Schoonebeekerdiep.

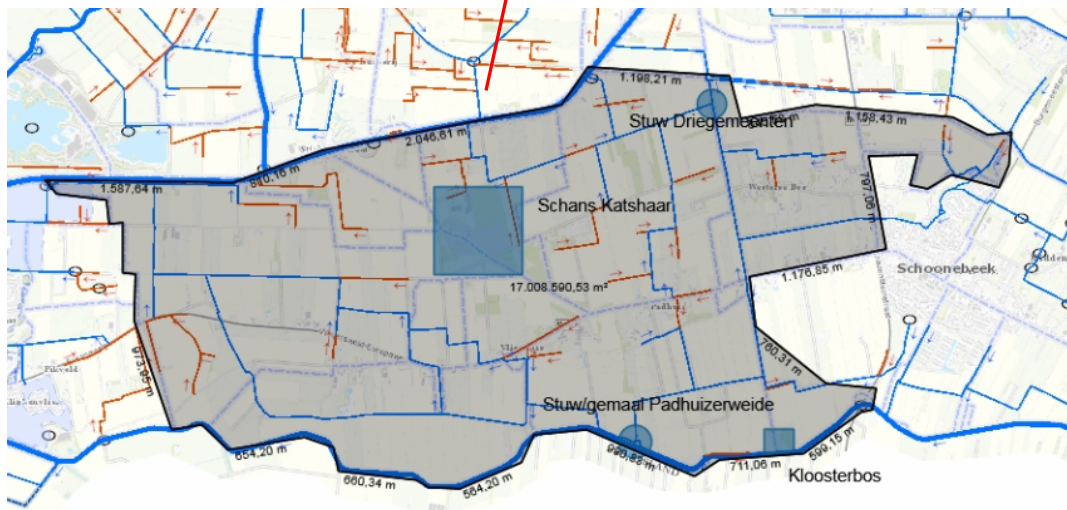
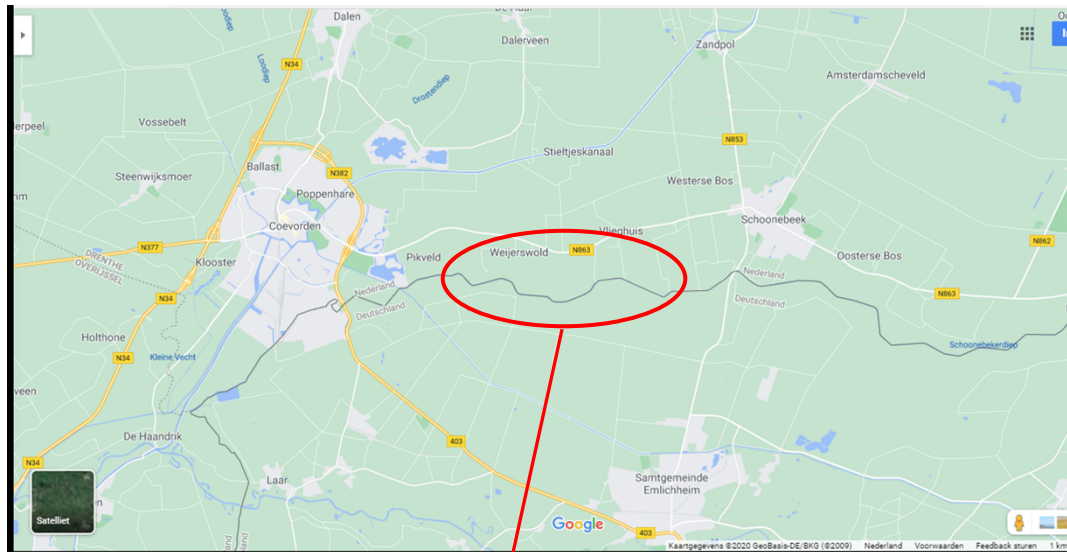
Aan de slag met assets om de wateraanvoer te optimaliseren (efficiënter en zuiniger met water te kunnen omgaan door water beter kunnen aanvoeren en vasthouden):

- het automatiseren van stuw Padhuizerweide;
- het verdiepen van de pompput van gemaal Padhuizerweide;
- het vernieuwen van de pomp gemaal Padhuizerweide;
- het automatiseren van stuw Drie Gemeenten;

Daarnaast is onderdeel van deze pilot:

- de inrichting van het Kloosterbos.

Kaart – ligging Pilot Weijerswold

Pilot Brecklenkamp – ‘samen vasthouden’

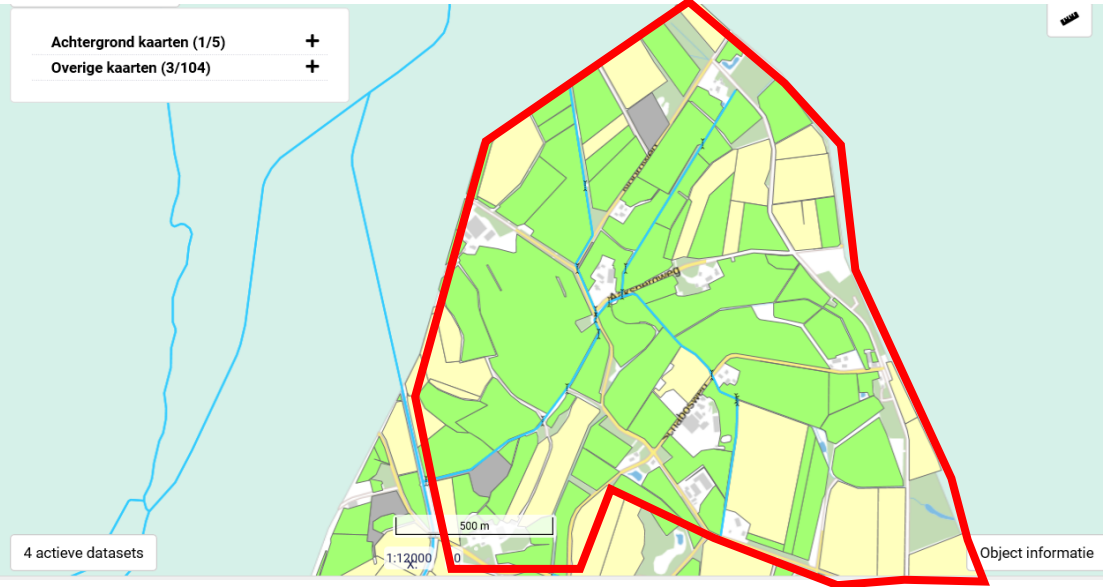
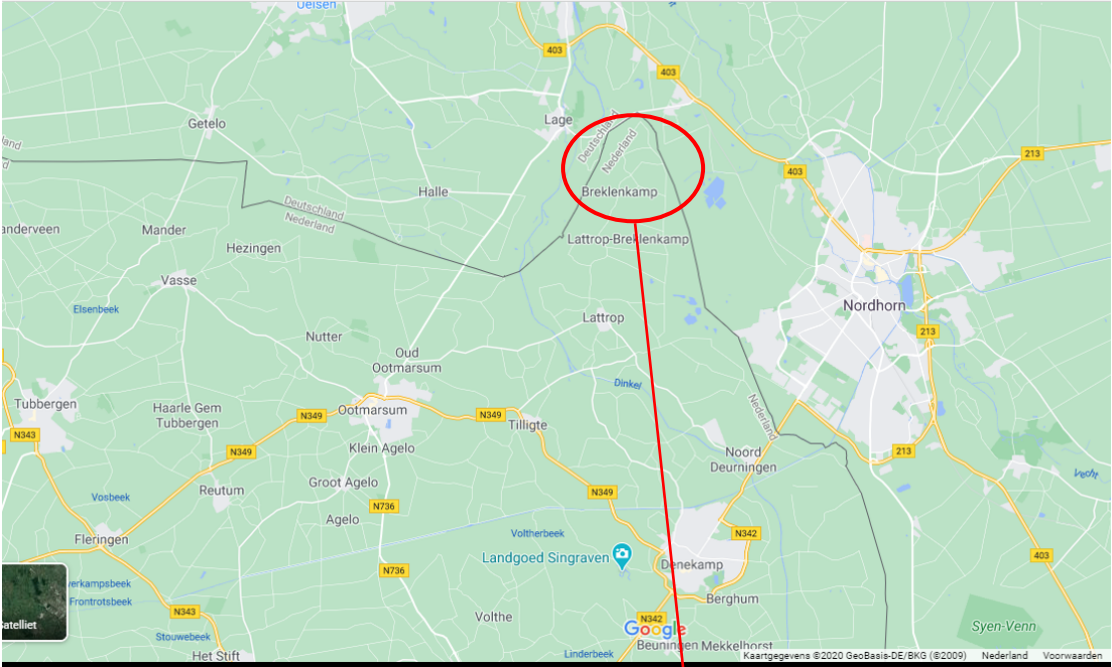
Deze pilot betreft een leggerwaterloop (WL00496) met verschillende bovenloopjes die deels op de nominatie staan om van de legger af te gaan (de OOWS-waterlopen) en een aantal particuliere waterloopjes. In het gebied van de pilot wonen en werken twee grote en een aantal kleinere boeren. De pilot heeft een doorlooptijd van twee jaar.

Waterschap en agrariërs investeren samen in het gebied om het klimaatrobuuster te maken. In de pilot voert het waterschap maatregelen in het watersysteem uit. De ondernemers hebben op eigen kosten maatregelen genomen ter verbetering van de waterkwaliteit (beperken erfafspoeling, minder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, verbetering van de bodemkwaliteit). Daarnaast kunnen nog aanvullende maatregelen op de percelen worden genomen ter verbetering van de bodemkwaliteit en het vasthoudend vermogen (peilgestuurde drainage, opheffen verdichtingen en verhogen organische stofgehalte).

Doel van deze pilot is te onderzoeken hoever je met water vasthouden, zonder externe wateraanvoer (dus geen pompen), kunt komen in een (agrarisch) gebied. Hierin gaan we samen met de agrariërs op zoek naar de mogelijkheden van het systeem (dus waterlopen + bodem). Daarvoor is in de leggerwaterloop inmiddels een extra stuw gerealiseerd en zullen boerenstuwen nabij de boerenpercelen worden geplaatst. Het versterken van de onderlinge samenwerking tussen waterschap en agrarische ondernemers is een belangrijk nevensdoel van de pilot. Daarnaast zal de verpachter, Landgoed Twickel, bij de pilot worden betrokken, evenals de terreinbeheerder van de aangrenzende natuurgebieden.

Met agrariërs loopt het gesprek over de pilot inmiddels. In onderstaande kostenraming is ook een monitoringscomponent opgenomen, om het samen het gesprek aan te gaan en om te kunnen onderbouwen of gezamenlijk ‘vasthouden’ (zonder wateraanvoer) werkt. We gaan nu in ieder geval uit van een looptijd van de monitoring van twee à drie jaar.

Kaart – ligging Pilot Brecklenkamp

Kostenraming pilots

Pilot Weijerswold – ‘samen slim sturen’

Kostenraming (euro's)

▪ Begeleiding, proces en monitoring (twee jaar)	59.895
▪ Maatregelen om slimmer te kunnen sturen	282.051
▪ Kloosterbos <i>herinrichtingsmaatregelen</i>	42.350

TOTAAL Pilot Weijerswold **384.296**

Pilot Brecklenkamp – ‘samen vasthouden’

▪ Begeleiding en proces (twee jaar)	50.820
▪ Maatregelen en monitoring (twee à drie jaar)	115.555

TOTAAL Pilot Brecklenkamp **166.375**

Nader te bepalen pilot(s) 149.329

Totale kosten pilots **€ 700.000**

Zoals opgenomen in de MJV 2021 – 2030, zal voor deze pilots een subsidie worden aangevraagd in het kader van Zoetwatervoorziening Oost-Nederland.